

21.10.2020

Click or tap here
to enter text.
**IHMISKAUPAN UHRIEN AUTTAMISTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMISTA VALMISTELEVA
TYÖRYHMÄ**

Aika Keskiviikko 21.10.2020 klo 13.00-15.00

Paikka Skype

Läsnä:

Jari Keinänen (pj.)/STM
Minna Viuhko (siht.)/STM
Tiina Ahokas/STM

Måns Enqvist/POHA
Roope Jokinen/SM
Sari Karisto/Helsingin kaupunki
Sari Kärkkäinen/THL
Mia Luhtasaari/OM
Katri Lyijynen/Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä
Pia Marttila/Rikosuhripäivystys
Suvi Okkonen/Migri
Mikko Sipilä/Syyttäjälaitos
Satu Sistonen/UM
Juha-Pekka Suomi/TEM
Anu Wikman-Immonen/Kuntaliitto (klo 14.19 saakka)

Pysyvät asiantuntijat:
Anniina Jokinen
Venla Roth
Anni Valovirta

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.01.

2 Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin ilman lisäyksiä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo@stm.fi
stm.fi

3 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Sari Kärkkäinen/THL ehdotti lisäystä edellisen kokouksen pöytäkirjan asiakohtaan 5. Lisäykset koskevat palvelutarpeen arviota käsitellyttä keskustelua sekä ihmiskauppa-käsitettä sote-palveluiden näkökulmasta. Puheenjohtaja totesi, että tehdään pöytäkirjaan lisäys ja toimitetaan päivitetty pöytäkirja jäsenille.

4 Ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman valmistelun yhteydessä toteutetun ”Ihmiskaupan uhrien auttaminen ja suojele” – työpajan anti

Minna Viuhko esitteli lyhyesti työpajan sisältöä. Työpajan osallistujat jakautuivat neljään pienryhmään, joiden teemoina oli 1) Ihmiskaupan uhrien asumispalvelut, 2) Ihmiskaupan uhrien auttamis-, neuvonta- ja tukipalvelut, 3) Yleis- ja erityislainsäädäntö, lain soveltamisala sekä valtiokorvaukset, 4) Rakenteet ja palvelupolku.

Kussakin pienryhmässä tehtiin toimenpide-ehdotuksia toimintaohjelmaa varten. Toimenpide-ehdotukset koskivat muun muassa sote-ammattilaisten kouluttamista, palvelupolkujen ja NRM:n (national referral mechanism) laatimista, kuntakorvausjärjestelmän selkeyttämistä ja korvauksia koskevan ohjeistuksen päivittämistä sekä turvallisten ja tuettujen asumispalveluiden lisäämistä. Osa toimenpide-ehdotuksista liittyy kiinteästi lakityöryhmän tehtäviin.

5 Teemakeskustelu: Mitä palveluita ihmiskaupan uhrin tarvitsevat

Minna Viuhko esitteli muistion (ks. liite), joka oli toimitettu etukäteen työryhmän jäsenille keskustelun pohjaksi. Muistiossa on kuvattu keskeistä ihmiskaupan uhrien palveluita koskevaa lainsäädäntöä (vastaanottolaki, sosiaalihuoltolaki, terveydenhuoltolaki) ja kansainvälisiä veloitteita (Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastaista toimintaa koskeva yleissopimus). Muistiossa oli listattu myös käytännön toimijoiden esiin tuomia ihmiskaupan uhrien palvelutarpeita ja näiden kirjoittamisessa oli hyödynnetty asiakohdassa 4 mainitun työpajan palveluita käsittelevässä pienryhmässä listattuja ihmiskaupan uhrin palvelutarpeita. Viuhkon alustuksen jälkeen käytiin pitkä keskustelu palveluista ja palvelutarpeista. Puheenjohtaja muistutti, että tarkoitus on keskustella palvelutarpeista ja siitä, mitä uhrin konkreettisesti tarvitsevat, auttamiseen liittyvien prosessien sijaan.

Puheenvuoroissa korostettiin sosiaalihuoltolain roolia sosiaalihuollon toteuttamisen ohjaamisessa ja laissa määriteltyjä palveluita ja tarpeita. Toisaalta puheenvuoroissa myös huomautettiin, että käytännössä palvelutarpeen arvioon vaikuttaa käytettävissä oleva palveluvalikko. Auttamistyössä on käytännössä hankala suunnitella asiakkaalle palveluita, joita ei ole mahdollista järjestää. Palveluvalikoiman ei kuitenkaan pitäisi ohjata palvelutarpeen arviota, jonka pitäisi lähteä asiakkaan tarpeista. Keskeisenä keskustelussa esiin tulleena haasteena oli se, että keskustelussa palataan aina uudestaan kiuluun lainsäädännön ja tosiasiallisen palveluiden saamisen välillä. Puheenjohtaja myös totesi, että koko ajan viitataan lainsäädäntöön, vaikka tarkoitus on puhua siitä, mitä henkilö käytännössä tarvitsee. Keskustelussa ehdotettiin, että keskityttäisiin avuntarpeisiin ja siihen, minkä palveluiden saamisessa on haasteita ja että konkreettisesti alettaisiin listata palveluita, joita uhrin tarvitsevat, ja määriteltäisiin mitkä ovat yleispalveluita, mitkä erityispalveluita. Ehdotettiin myös, että kokonaisuutta käytäisiin läpi palvelutarve kerrallaan.

Käytännön työssä haasteet liittyvät muun muassa kiireellisiin ja päivystysluonteisiin tehtäviin, joissa uhrille pitää esimerkiksi järjestää majoitus nopeasti. Myös mahdolliset turvauhat on otettava huomioon palveluita järjestettäessä. Käytännössä aina ei riitä se, että uhrille osoitetaan asunto, vaan hän myös tarvitsee ohjausta ja tukea akuuttiin tilanteeseensa (miten pääsee majapaikkaan, mistä saa ruuan ja välttämättömät hygieniatarvikkeet jne.). Kyse voi olla muusta kuin sosiaalihuoltolain mukaisesta ohjauksesta ja neuvonnasta (mistä tilanteessa on kysymys, mitä rikosprosessi tarkoittaa, miten tehdään rikosilmoitus, kuka tekee tutkintapyyntö, miten oleskelulupa-asiaa hoidetaan, miten hakea avioeroa, jos kyseessä parisuhteeseen liittyvä tilanne, neuvonta ulosottoasioissa, velkaneuvonta ja velkajärjestelyt jne.) Lisäksi voi olla tarve psyykkisen tilan arvioinnille (oikeusprosessiin liittyen) ja mielenterveyspalveluille ja esimerkiksi kriisiterapialle. Käytännössä kyse voi olla peruspalveluista, mutta niitä saatetaan tarvita tavallista intensiivisemmin, eikä monilla kunnilla ole mahdollisuutta tätä toteuttaa. Kuntien resurssit eivät riitä esimerkiksi monta kertaa viikossa annettaviin palveluihin. Jotkut kunnat

ostavat intensiivisen tuen palveluita ulkopuolisilta tahoilta, jotkut eivät. Ihmiskaupan uhrien palvelutarpeissa on kyse moneen eri kategoriaan kuuluvista palveluista, ei siis ainoastaan sote-palveluista. Keskustelussa pohdittiinkin, pitäisikö palvelutarpeet pilkkoa eri osa-alueisiin ("so-asiat", "te-asiat", oikeudelliset asiat jne.). Kyse on laajasta mahdollisten tarpeiden kokonaisuudesta, johon kietoutuu ihmisen elämäntilanne laajemminkin kuin vain ihmiskaupan uhriuteen liittyen. Lainsäädännön osalta kokonaisuus liittyy myös useisiin eri lakeihin, vastaanottolain sekä sote-yleislakien lisäksi muun muassa oikeusapulakiin ja lakiin oikeudenkäynnistä rikosasioissa.

Vaikka monet ihmiskaupan uhrien palvelutarpeet ovat yleislainsäädännön mukaisia peruspalveluita, erityislainsäädännön yksi tehtävä on turvata palveluiden saantia. Järjestelmä tulee rakentaa peruspalveluille, mutta samalla huomioida, että kyse on erityisen haavoittuvassa asemassa olevasta ihmisryhmästä, jotka tarvitsevat erityistä tukea siihen, että pystyvät hakeutumaan palveluihin ja saavat palveluita. Erityislainsäädännön tarkoitus ei ole siis korvata, vaan täydentää. Lainsäädännön tai sen puutteiden sijaan kyse on kuitenkin osittain resursseista. Käytännössä ei siis välttämättä auta, että on erityislainsäädäntöä, jos kunnissa ei ole resursseja toteuttaa lakisäätteisiä palveluita. Minkälaisilla toimilla voi siis aidosti parantaa palveluiden saantia?

Todettiin, että jotta työryhmä pääsee kunnolla kiinni siihen, mistä kaikesta uhrien auttamisen kokonaisuudessa on kyse, on käytävä osa-alueita pala palalta läpi ja saada aikaan kokonaisuus, jossa näkyvät palvelutarpeet, prosessit, keskeiset haasteet jne. Päätettiin, että seuraavaksi tehdään taulukko, johon listataan mm. uhrien palvelutarpeet, sovellettava lainsäädäntö ja toimeenpanoon liittyvät haasteet. Työryhmässä esitettiin myös toive, että taulukkoa työstettäisiin kokousten välissä. Tarkoitus onkin, että työryhmä työskentelisi myös kokousten välissä.

6 Tulevien kokousten teemat

Minna Viuhko esitteli suullisesti alustavan kokoussuunnitelman ajalle syksy 2020-kevät 2021. Käsiteltäviä teemoja ovat: Ketkä määrittellään ihmiskaupan uhreiksi ja mitä palveluita he tarvitsevat (loka-joulukuu 2020), palvelutarpeen arviointi (tammikuu 2021), eri toimijoiden väliset roolit, järjestämisvastuut ja palvelupolut (helmikuu 2021), ihmiskaupan uhriksi joutuvat lapset ja heidän asemansa sekä uhrien lapset (maaliskuu 2021), turvalliset ja tuetut asumispalvelut (joulukuu 2020 ja huhtikuu 2021), kuntakorvausjärjestelmä (toukokuu 2021) ja auttamisen organsiointi sekä auttamisjärjestelmän malli ja sijoituspaikka (kesäkuu 2021). Lisäksi käsiteltäväksi ja päätettäväksi tulee monia muita asioita, mutta em. asiat ovat keskeisiä, isoja kokonaisuuksia. Aikataulusuunnitelma on alustava.

Viuhko esitti toiveen saada työryhmän jäsenten näkemyksiä teemoista, siitä missä järjestyksessä niitä tulisi käsitellä sekä suunnitelmasta mahdollisesti puuttuvista teemoista. Työryhmän työskentelyn aikataulu on pääpiirteissään se, että loppukevääseen saakka käsitellään yksittäisiä asiakokonaisuuksia, vuoden 2021 kesän ja syksyn aikana kirjoitetaan työryhmän väliraporttia ja vuonna 2022 on hallituksen esityksen kirjoittamisen aika.

7 Jatkotoimenpiteet

Puheenjohtaja pyysi työryhmän jäseniä toimittamaan Minna Viuhkolle kirjallisesti viikon kuluessa lyhyesti näkemykset ja kommentit ihmiskaupan uhrien palvelutarpeita koskevaan muistioon.

Minna Viuhko toimittaa jäsenille ranskalaisin viivoin suunnitelman tulevien kokousten teemoista. Jäsenet voivat kommentoida, ovatko teemat relevantteja ja onko käsittelyjärjestys oikea. Lisäksi seuraavaan kokoukseen valmistellaan taulukko ik-uhrien palvelutarpeista (sis. listan palveluista/palvelutarpeista, sovellettavan lainsäädännön, palvelun saamiseen liittyvät haasteet ja vastuutahot). Tähän pyydetään myös työryhmän jäsenten kontribuutiota.

Seuraava kokous on torstaina 19.11.2020 klo 13-15 Skypessä.

8 Muut asiat

Kokouksessa ei ollut muita asioita.

9 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.14.

Liitteet	1) Asialista 2) Muistio: Ihmiskaupan uhrien palvelutarpeet (ks. Tiimeri)
Jakelu	Työryhmän jäsenet ja varajäsenet